Skyltprogram

för kommunerna i norra Örebro län
Hällefors, Lindesberg, Ljusnarsberg och Nora

Antagen av Bergslagens Miljö- och Byggnämnd den 20 maj 2014,
Dnr: 2014-S111

……..
Peter Grönlund
Förvaltningschef

Innehållsförteckning

1.	**Vad är ett skyltprogram**	**4**
1.1	**Skyltmodeller och olika miljöer**	**4**
1.2	**Hur och när du använder skyltprogrammet**	**4**
1.3	**Ett verktyg för kommunens bedömningar**	**5**
2.	**Bakgrund och uppdrag**	**5**
3.	**Tillstånd, tillsyn, regler och huvudprinciper**	**6**
3.1	**Glöm inte att söka bygglov**	6
4.	**Att söka bygglov**	7
4.1	**Bygglov för skyltar**	**7**
4.2	**Detta behövs när du söker bygglov**	**7**
4.3	**Olagliga skyltar**	8
4.4	**Andra tillstånd som kan behövas**	8
4.4.1	Polisen	8
4.4.2	Markägare	9
4.4.3	Trafikverket	9
4.4.4	Länsstyrelsen	9
4.4.5	Ansökan om grävtillstånd	10
5.	**Lagar som styr**	10
5.1	**Allmänna regler för skyltars placering**	**11**
5.2	**Hindra inte framkomligheten**	**11**
5.3	**Huvudprinciper**	**12**
5.4	**Var?**	**12**
5.5	**Hur?**	**13**
6.	**Skyltar verkar i ett sammanhang**	**13**
6.1	**Olika skylttyper**	**16**
6.1.1	Vägvisare/tabellvägvisare	17
6.1.2	Vägvisningsmärken	18
6.1.3	Cykelvägvisning	18
6.1.4	Vägmärken	19
6.2	**Riktlinjer för placering**	**19**
6.3	**Generellt om vägmärken**	**19**
6.4	**Företagsskylt**	**19**
6.5	**Skyltpelare**	**20**
6.6	**Byggplatsskyltar**	**20**
6.7	**Reklampelare**	**21**

6.8 Gatupratare 22
6.9 Större skyltar på pelare 23
6.10 Reklamtavlor 23
6.10.1 Mindre reklamtavlor 23
6.10.2 Större reklamtavlor 24
6.11 Flaggor, vepor och markiser 24
6.11.1 Flaggor 24
6.11.2 Flaggstång monterad på fasad 24
6.11.3 Vimplar (fanor) monterad på fasad 25
6.11.4 Vepor 25
6.11.5 Markiser 25
6.12 Tillfälliga skyltar och affischer 26
6.12.1 Följande regler gäller för tillfälliga skyltar och affischer 26

7. Skyltar för orientering inom områden 26
7.1 Vägmiljöer 26
7.2 Industri- och verksamhetsområden 27
7.2.1 Riktlinjer för placering och utformning 27
7.3 Sammanhållna bostadsområden 27
7.3.1 Riktlinjer för placering och utformning 28
7.4 Centrum-riktlinjer för placering och utformning 28
7.5 Mindre kulturbesöksmål 29
7.5.1 Riktlinjer för placering och utformning 29
7.6 Större och mindre naturområden 30

8. Arbetsprocess för utarbetande av programmet 30

1. Vad är ett skyltprogram?

Skyltprogrammet ska **inspirera, informera och vägleda** i valet av skyltning i kommunerna. Programmet är till för näringsidkare, föreningar, andra väghållare och kommunens handläggare och ska bidra till samsyn kring hur vi ser på och arbetar med skyltfrågor. Alla som vill sätta upp en skylt eller flagga, eller handlägga ett skyltärende, kan hitta information om vad som gäller i skyltprogrammet.

Syftet är att vi med stöd av programmet ska skapa vackra och inbjudande gatumiljöer som i sin tur bidrar till att vi fortsätter att vara en attraktiv boendekommun. En attraktiv stads- tätortsmiljö har också ett kommersiellt värde och kan bidra till fortsatt tillväxt. Det är också viktigt att skyltarna är utformade så att de är tydliga med sin information, enkelt visar vägen och inte hindrar en säker vägmiljö.

1.1 Skyltmodeller och olika miljöer

Skyltprogrammet styr miljöer där kommunerna är väghållare, längs statlig väg handlägger Trafikverket/Länsstyrelsen önskemål om skyltning.

Skyltmodeller som ingår i programmet omfattar nya skyltar, affischer, markiser, flaggor och flaggstänger. Programmet kan förhoppningsvis även inspirera till förbättring av eftersatta befintliga miljöer.

Skyltprogrammet är anpassat till olika typer av miljöer. Programmet behandlar både kommundelscentrum och industriområden.

1.2 Använd skyltprogrammet

- Vid planering att skylta upp en verksamhet.
- Vid byte eller ändring av en skylt.
- Vid bygglovansökan.
- Vid vägmärkning

1.3 Ett verktyg för kommunens bedömningar

Skyltprogrammet är ett verktyg för en konsekvent handläggning. Plan- och bygglagen (PBL) ställer krav på skyltens placering och utformning och ger kommunerna stort inflytande över den egna miljön. Vid bedömningar ska kommunen ta hänsyn till omständigheterna i det enskilda fallet och bedöma likartade ärenden efter samma principer.

2. Bakgrund och uppdrag

Denna skrift ska behandla riktlinjer för skyltning i Bergslagens miljö- och byggförvaltnings fyra kommuner, i huvudsakligen den typ som finns vid butiker, restauranger samt andra verksamheter i tätorterna och utmed olika vägavsnitt.

En bra verksamhetsfasad ska både sälja och vara vacker. Det gäller att välja den riktiga lösningen både för verksamheten, byggnaden och gatan. Skyltningen blir då ett till den visuella miljön utan att ta makten av byggnaden.

På många gatusträckningar i centrum behöver skyltlandskapet ses över, främst när det gäller skyltarnas storlek men även antalet. Med överdriven skyltning riskerar de enskilda verksamheterna att försvinna i mängden. Det blir lätt en upptrappning av skyltstorleken i konkurrensen om att synas. Det kan då sluta i ett visuellt kaos där enskilda skyltar blir svåra att urskilja. Gatan ger till slut ett rörigt och skräpigt intryck och förlorar i attraktivitet och status.

Med en tillbakahållen och genomtänkt skyltning kommer de enskilda verksamheterna att synas väl så bra och byggnaden och gatubilden blir mycket vackrare.

Riktlinjer ska bidra till en enhetlighet och rättvis bedömning av skyltärenden. Vi hoppas att alla som önskar ändra sin verksamhets fasad ser det som en spännande utmaning att göra den till en vacker del av stadens ansikte.

Under 2013 fick Bergslagens miljö och byggförvaltning (BMB) och Bergslagens Kommunalteknik (BKT) har fått i uppdrag från kommunstyrelsernas ordförande och kommuncheferna att arbeta fram ett skyltprogram gemensamt för de fyra kommunerna. Hantering och beslut

kring skyltfrågor har hittills varit varierande i kommunerna. Det är nu angeläget att få ett skyltprogram så att hanteringen av detta kan bli tydligare och mer rättsäkert.

Ett skyltprogram är ett viktigt rådgivande underlag för beslutsfattare, tjänstemän och för medborgare.

Målet är att i skyltprogrammet få en enhetlig skyltning i alla kommuner, göra så att det är lätt att hitta, estetiskt tilltalande, orienteringsbart och en sammanhållen struktur för skyltning.

3. Tillstånd, regler och huvudprinciper

Olika regler gäller för olika typer av skyltar. Regler och rekommendationer är också olika beroende på var man vill placera en skylt och varför.

3.1 Glöm inte att söka bygglov

För skyltar inom detaljplanelagt område behövs bygglov. Det krävs även bygglov för att väsentligt ändra en skylt inom detaljplanelagt område. Skyltar utanför detaljplanelagt område kräver inte bygglov, däremot ofta andra tillstånd. Placering utanför detaljplan och längs allmänna vägar kräver ofta tillstånd enligt Väglagen.

46 § Inom ett avstånd av 50 meter från ett vägområde får inte utan länsstyrelsens tillstånd skyltar eller därmed jämförliga anordningar för reklam, propaganda eller liknande ändamål finnas uppsatta utomhus. I samband med tillstånd får länsstyrelsen meddela de föreskrifter som behövs med hänsyn till
trafiksäkerheten.

Bestämmelserna i första stycket gäller inte
1. inom områden med detaljplan eller
2. för sådana anordningar som är uppsatta på byggnader för upplysning om affärsrörelse eller annan
verksamhet på stället eller
3. för anslagstavlor för meddelanden som rör kommunala angelägenheter, föreningssammanträden,
auktioner eller dylikt,
4. åtgärder för vilka bygglov krävs.

4. Att söka bygglov och andra tillstånd

Skyltar inom detaljplanelagt område är bygglovspliktiga. Man behöver alltså söka och få ett bygglov för att få sätta upp en skylt. Det krävs även bygglov för att ändra en befintlig skylt.

4.1 Bygglov för skyltar

Se till hela fasaden och gaturummet eller vägmiljön. Din skyltning kan bidra till att framhäva byggnadens eller platsens kvaliteter.

Arbeta in samtliga skyltar och flaggor redan i områdets gestaltningsprogram i samband med ny-, om- eller tillbyggnad.

Tala med fastighetsägaren, det finns kanske en skyltpolicy för den aktuella fastigheten. Fastighetsägaren ansvarar för skyltar som förekommer på byggnaden.

Rådfråga bygglovshandläggare. För att få en snabb behandling måste din ansökan innehålla tillräckliga beskrivningar samt bilder eller ritningar som klart visar hur skyltningen kommer att se ut.

4.2 Detta behövs när du söker bygglov

- Skalenlig illustration som visar skyltens utformning med måttsättning
- Färgsättning och materialval
- Förenklad teknisk beskrivning (t ex en självlysande skyltlåda, bakom belysta bokstäver)
- Situationsplan där skyltens placering är redovisad.
- Ett fotomontage om skylten monteras på fasad eller en fasadritning med skylten inritad.

Skicka din ansökan till:
Bergslagens miljö och byggförvaltning, BMB
Kungsgatan 41,
711 30 Lindesberg

4.3 Olagliga skyltar

Olagliga skyltar är skyltar som inte har något skyltlov (bygglov). En sanktionsavgift tas ut för olagliga skyltar. Avgiften tas ut även om lov beviljas i efterhand. Kommunen kan förelägga om att olagliga skyltar tas bort inom en viss tid.

4.4 Andra tillstånd som kan behövas

Att bevilja bygglov är ett sätt att pröva skylten i förhållande till de allmänna intressena. Om förslaget till skyltning har lämplig placering och utformning, prövas det av nämnden, när bygglovsansökan gjorts. Fastighetsägaren ska naturligtvis vara involverad i alla skyltprojekt, eftersom denne är ansvarig för skyltningen inom sin fastighet. Eventuella påföljder drabbar oftast fastighetsägaren.

4.4.1 Polisen

Tillfälliga skyltar och affischer på allmän plats kräver tillstånd från Polismyndigheten som i sin tur begär remiss från kommunen. Polisen rådgör med kommunens miljö- och trafikenhet. Polisen kan återkalla tillståndet om man inte följer dessa regler. Kommunen forslar bort och magasinerar olagliga skyltar i högst sex månader. Den som satt upp skylten står för denna kostnad.

4.4.2 Markägare

Markägaren bestämmer vad som får förekomma på och ovanför den ägda marken. Fastigheten begränsas inte till enbart ytan på marken utan sträcker sig uppåt i utrymmet rakt ovanför markytan. På allmänna platser som gator och torg är kommunen oftast markägare.

4.4.3 Trafikverket (Trv)

Tillstånd krävs från Trv på de vägar de är väghållare på. Om reklam sätts upp utan tillstånd har Trafikverket rätt att ta bort skylten och så behåller de den i tre månader för att ge ägaren en möjlighet att kunna hämta ut sin skylt innan den kasseras.

Mer om vägvisning och tillfällig vägvisning finns på www.trafikverket.se/vagvisning

Trv ska höras vid placering längs de vägar där Trv är väghållare. Trv vill undvika skyltar placerade inom 7-10 m från vägbana och i slänt mot diken vid vägbana.

4.4.4 Länsstyrelsen

Utanför detaljplanelagt område ges tillstånd för skyltar av Länsstyrelsen men är det inom vägområdet så krävs det tillstånd av väghållaren. Åtgärder bedöms med hänsyn till bland annat trafiksäkerhet och kulturmiljö. Inom 50 meter från allmän väg krävs tillstånd när skylten inte är bygglovspliktig. Läs mer om hur man får sätta upp vägskyltar under kap. 6.

4.4.5 Ansökan om grävtillstånd

Alla ingrepp i kommunal mark kräver ett grävtillstånd, som ska sökas innan arbetet påbörjas. Ansökan ska göras av den som låter utföra arbetet, oftast ledningsägaren.

Grävtillstånd
Fyll i ansökan om grävtillstånd, bifoga trafikanordningsplan (ansökan trafikföreskrift om så krävs) och en kartskiss skala 1:1000 där arbetsplatsen är tydligt markerad.

Blanketter och anvisningar hämtas på: www.bergslagens-kt.se/gataparkidrott/gravtillstand

Trafikanordningsplan
Vid intrång i Gatumark ska alltid en trafikanordningsplan upprättas. För företag eller förvaltning som utför flera grävningar i kommunal gatumark räcker det med en generell trafikanordningsplan som gäller vid alla likartade arbeten.

Samråd
Innan grävning påbörjas ska berörda ledningsägare kontaktas för samråd. Samråd syftar till att ledningsägare ska kunna ge anvisningar över hur arbetet bör utföras så att inga ledningar skadas. www.ledningskollen.se

5. Lagar som styr

- Plan- och bygglagen
- Lag med särskilda bestämmelser om gaturenhållning och skyltning
- Väglagen
- Ordningslagen
- Miljöbalken.

5.1 Allmänna regler för skyltars placering

Allmänt gäller att placering av reklam, skyltar, flaggor och verksamhets-information ska ske i anslutning till den plats där verksamheten bedrivs, särskilt i stadskärnan, tät kvartersbebyggelse samt vid vägar.

Skyltar ska placeras i anslutning till verksamhetens entré eller skyltfönster. Skyltar på byggnader ska underordna sig eller anpassas till byggnadens arkitektur. Anpassningen ska ske till färg, form, materialval, detaljering, antal, storlek och placering som ger en god helhetsverkan.

Placering på eller över annans mark kan kräva fastighetsägarens tillstånd.

Förutom markytan räknas även luftutrymmet rakt ovanför som tillhörande fastigheten. Allmän plats, som gator och torg, ägs oftast av kommunen och där finns ofta många skyltar. Om fasadmonterade skyltar är av ordinär typ brukar kommunen inte hävda sin rätt att, i sin egenskap av fastighetsägare, bestämma om skyltarna. Placering intill natur- och kulturvårdsområden kräver extra hänsyn.

Lämpligheten ska dock alltid *bygglovs prövas*.

5.2 Hindra inte framkomligheten

Samtliga typer av skyltar ska placeras utanför vägområde och bör då placeras minst 1,5 ggr dess höjd från vägkant.

För flaggor och vimplar gäller att underkanten inte får hamna lägre än 2,2 meter över gångbana, 3 meter över gång- eller cykelbana och 4,5 meter över körbana. Detta på grund av att framkomligheten för fordon för till exempel snöröjning, sandning eller renhållning inte ska hindras.

Av tillgänglighetsskäl ska skyltar placeras utanför gångbanor och gångytor, men så nära dessa att det är enkelt att komma intill och läsa informationen. Skyltar bör placeras och utformas så att både stående och rullstolsburna kan läsa dem.

5.3 Huvudprinciper

Skyltar ska underordna sig byggnad, landskapsbild och gatu- eller vägmiljö till utformning, färg och format.

5.4 Var?

1. Skyltar ska placeras i direkt anslutning till verksamheten, ovanför ingången.
2. Placera skyltar på anvisad skyltplats om det finns en sådan för den aktuella byggnaden.
3. Placera nya skyltar och flaggor så de inte skymmer befintliga.
4. Anpassa vägmärken till platsen så att de inte i onödan skymmer byggnader och/eller landskap och grönområden.
5. Skyltar ska inte placeras så att de skymmer sikt för trafikant och ska inte utgöra risk för påkörning
6. Skyltar bör undvika att placeras på burspråk och andra viktiga fasaddetaljer.
7. Fristående reklamtavlor och flaggor får inte störa viktiga utsiktsstråk eller kulturmiljöer.
8. Rörliga, blinkande eller bildväxlande skyltar får inte sättas upp i stadskärnan eller i komplexa trafikmiljöer. Får inte avleda uppmärksamhet från förare mer än två sekunder, äldre förare mer känsliga för kontrastrika/stark diodbelysning.
9. Kommersiella skyltar och flaggor får inte skymma vägmärken.

5.5 Hur?

1. Skyltar ska vara lättlästa, tydliga och ha hög ljuskontrast.
2. Skyltar ska innehålla information och vara lätta att förstå.
3. Begränsa gärna skyltar till näringsidkarens namn och/eller logotyp.
4. Avstånd till olika intressanta platser bör i vissa fall finnas på skyltar.
5. Skyltar, flaggor, belysning och övriga tillhörande anordningar ska alltid vara i gott skick och med aktuellt budskap.
6. Komplettera gärna informationsskyltar med punktskrift, relief samt symboler för att så många som möjligt ska kunna ta del av upplysningen.
7. För en dialog med kommunen om hur flaggor bör placeras och i vilket antal.
8. Skyltar eller flaggor ska inte upprepa budskap.

Kontakta BMB vid tveksamheter om vad som gäller!

6. Skyltar verkar i ett sammanhang

Gator, torg, parker, grönområden och vägar tillhör alla. Vi behöver värna om dessa miljöer så att de är trivsamma och säkra att vistas och färdas i. Skyltar och flaggor av varierande art kan vara ett positivt inslag i bebyggd miljö, men de kan lätt bli alltför dominerande. Skylten ska harmoniera med platsen där den är placerad och med sitt budskap.

Upprepa inte budskap och överdriv inte!

Den här frisörskylten passar i miljön!

Gör gemensam sak med andra affärsidkare så blir skyltningen konsekvent.

Anpassa skylten efter fastighetens karaktär, ålder och storlek.

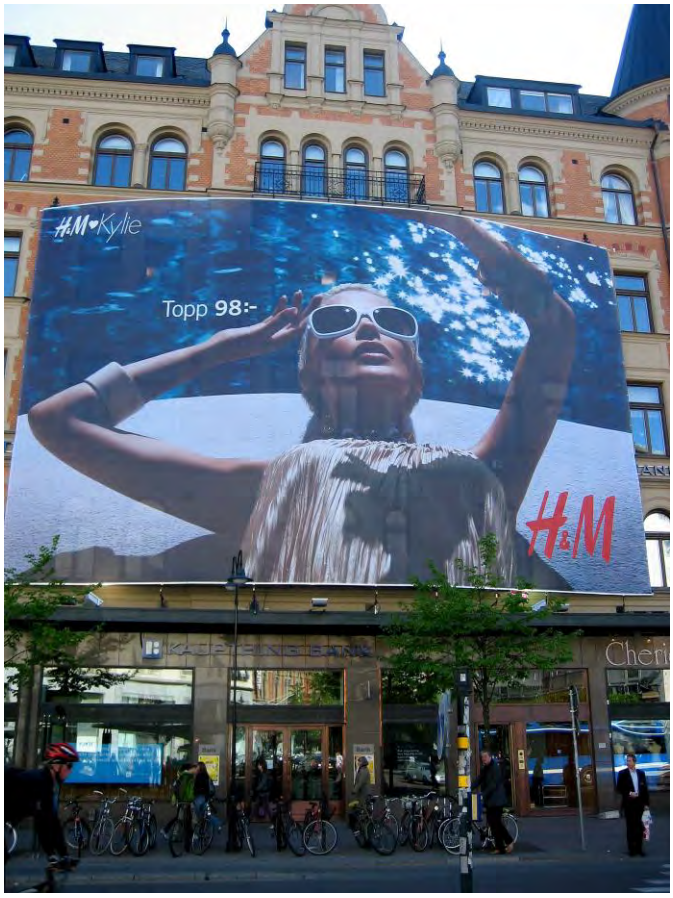

Störst behöver inte vara bäst!

6.1 Olika skylttyper

Förutom att skyltar är bygglovspliktiga så kan det till detta behövas andra medgivande eller tillstånd.

6.1.1 Vägvisare och tabellvägvisare

Det är kommunens uppdrag att se över beståndet av vägmärken och ambitionen är att ha så få vägmärken som möjligt, utan att ge avkall på nödvändig information.

Endast kommunen får sätta upp vägmärken/lokaliseringsmärken som vägvisning till lokala mål på sitt vägnät annars är det Trafikverkets uppgift. Kommunen ansvarar för att de tas ner och underhålls. För vägmärken krävs inte bygglov.

Kommunen sätter inte upp vägvisningsskyltar för enskilda verksamheter. Adress skyltningen med gatunamnet ska vara så tydligt att man kan hitta med hjälp av den. Gatunamnen ska skrivas på ett konsekvent sätt. Antingen skriver man ut hela namnet eller – vid mycket långa gatunamn – kan man förkorta.
(Ex: Järntorget)

Vissa gator har namn som består av flera ord, till exempel Pelles väg och Maria Sofias väg, dessa förkortas inte.

Kommunen sätter upp lokaliseringsmärken endast till verksamheter som bedöms ha ett allmänintresse.

6.1.2 Vägvisningsmärken

Kommunen sätter upp väganvisningsmärken från närmast anslutande större väg.

- Idrottsplats
- Vårdcentral
- Kyrka
- Begravningsplats
- Kulturhistoriska mål
- Naturreservat
- Industri- och verksamhetsområde
- Kretsloppscentral
- Kommunala badplatser
- Skolor och förskolor

6.1.3 Cykelvägvisning

Cykelvägvisningen ska ha samma utformning som Trafikverkets mörkblå cykelskyltar. Tabellvägvisare är ofta att föredra vid de stora stråken, och vägvisare mot platser med relativt få målpunkter. Detaljförhållanden på platsen avgör val av skylt. Den befintliga cykelskyltningen byts ut först efter att övriga delar av kommunen fått cykelvägvisning

6.1.4 Vägmärken

- Transporstyrelsen föreskrifter om vägmärken där utformning, storlekt och textstorlek regleras ska följas. Se www.transportstyrelsen.se
- Lokaliseringsmärken är skyltar riktade till bilister, cyklister och gående som Trafikverket och kommunen sätter upp för att visa vägen till en ort, plats, inrättning, anläggning eller liknande. Andra vägmärken är till exempel påbuds- och varningsskyltar.
- Lokaliseringsmärken får **ej** skymma sikt för trafikanter! I möjligaste mån ska skylten anpassas till omgivningens proportioner. Storleken kan hållas nere genom att inte ha större bokstäver än nödvändigt, eller genom att hänvisa enbart med en symbol. Skyltarna ska alltid placeras på egna stolpar när detta inte är uppenbart olämpligt.

6.2 Riktlinjer för placering

Gångytan ska hållas fri från skyltar, reklam eller andra hinder. Stolpar som placeras i gångytan ska märkas ut med kontrastmarkering på stolpen. Den fria höjden ska vara minst 2, 2 meter över gångbanor och 2,5 meter över cykelbanor. Avståndet till vägkant är normalt 2 meter.

6.3 Generellt om vägmärken

I första hand ska vägmiljön tala om vilken typ av beteende som förväntas av trafikanterna. Den fysiska miljön bör vara utformad så att bilister förstår att de ska välja en lägre hastighet när det är lämpligt. Istället för att fylla vägområdet med skyltar som varnar för lekande barn bör man istället se över vägens utformning. Genom fysiska åtgärder kan man påminna bilister om vilken kör stil som är lämplig.

6.4 Företagsskylt

Skylt med företagsnamn och/eller logotyp placeras normalt på fasaden där verksamheten finns. Helst i direkt/nära anslutning till entrén. I undantagsfall på taket när en större byggnad rymmer en enda stor verksamhet och då endast när huset och områdets storskaliga karaktär så tillåter.

Vid kulturhistoriskt svåranpassade byggnader kan fristående företagsskylt vara en alternativ lösning. Särskild hänsyn ska tas till höjden på befintliga byggnader och vegetation.

6.5 Skyltpelare

Skylt med information riktat till bilburna. Ska placeras i anslutning till verksamheten och endast i anslutning till trafikleder eller kommersiella centra. Ofta har flera verksamheter gått samman om en skyltpelare. Särskild hänsyn ska tas till höjden på befintliga byggnader och vegetation vid vägar med högt trafikflöde och höga hastigheter.

6.6 Byggplatsskyltar

En slags skyltpelare som ger information om pågående bygg- och anläggningsarbeten, t.ex. vem som är byggherre och namn på ”medverkande partner” kräver bygglov oavsett placering. Skyltarna placeras i första hand inom byggarbetsplatsens område under tiden byggnationen pågår. I undantagsfall måste man placera skylten utanför byggområdet.

6.7 Reklampelare

Reklampelare för riksreklam utformade i trekants- miljö/ cylinderkaraktär kan placeras i de flesta gaturum i såväl kommersiell som kontorsmiljö eller industriområde, dock inte i parker, naturområden eller i kulturhistoriska miljöer. Extra varsamhet krävs så att de inte hindrar siktlinjer och att den inte dominerar småskaliga miljöer.

6.8 Gatupratare

Gatupratare är en benämning på reklamskyltar som exempelvis placeras på gatan. För att ställa sådana gatupratare på allmän plats krävs tillstånd enligt Ordningslagen. Lösa reklamskyltar får inte utgöra en trafikfara, hindra framkomligheten eller utgöra någon olycksrisk. Felaktigt utformade och uppställda gatupratare och varuställ skapar stora problem och otrygghet för synskadade och funktionsnedsatta. Det är därför viktigt att villkoren för utformning och placering som polisen och kommunen anger följs. De får inte användas som vägvisning eller hänvisning, utan ska vara placerade omedelbart i anslutning till verksamheten. För att få sätta upp skyltar och gatupratare på allmän plats krävs tillstånd från polismyndigheten. Allmän plats utgörs till exempel av gator, trottoarer, torg och grönytor där kommunen äger och förvaltar marken. Vissa modeller som har benställningar kan utgöra en snubbelrisk. Modeller som snurrar kan utgöra fara vid blåst bör också undvikas.

6.9 Större skyltar på pelare

Dessa skyltar är en variant på vad som anges under kap. 6.5 Skyltpelare men är betydligt högre och påtagligare för omgivningen. Det är då särskilt viktigt att ta hänsyn till omkringliggande byggnader och vegetation.

6.10 Reklamtavlor

Skyltar behövs för att butiker och företag ska visa var de finns. En bra skyltning gör det lättare och hitta rätt i staden. Här följer en genomgång av olika skylttyper, hur de på grund av sitt utseende och eventuellt andra egenskaper, bedöms uppfylla plan- och bygglagens (PBL) krav.

6.10.1 Mindre reklamtavla

En dubbelsidig inifrån belyst skylt för affischer med standardmåtten 1,2 x 1, 8 m, alternativt en enkelsidig skylt placerad på fasad. Skala och utförande ska anpassas för gående. Används både för riks- och lokalreklam.

Det krävs extra varsamhet med skyltar intill större parkeringar, större trafikpunkter, i storskaliga och kommersiella miljöer samt i större industriområden. Annars finns det risk att skylten hindrar siktlinjer för bil- och gångtrafikanter och dessutom ska de inte dominera småskaliga miljöer.

6.10.2 Större reklamtavla

Utifrån belyst skylt med enkel utformning kan förekomma både på ben, placerade på plank eller på byggnader. Dessa placeras i anslutning till och på större parkeringar, invid större trafikpunkter samt i storskaliga kommersiella miljöer och industriområden. Extra varsamhet så att de inte hindrar siktlinjer för bil- och gångtrafikanter eller dominerar platsen så att trafiksäkerheten försämras.

6.11 Flaggor, vepor och markiser

Många varianter, storlekar och utföranden finns bland dessa reklamexempel och som kan påverka stadsmiljön på olika sätt. Ta därför kontakt med bygglovshandläggare för att få råd och information.

6.11.1 Flaggor

Flaggor och flaggstänger kräver inte bygglov men i stora mängder och i starka färger och grafik påverkar de omgivningen på ett mycket påtagligt sätt då de fladdrar i vinden. Det bidrar även till att dukar och fästen slits mycket fort. Stängernas vita vertikaler bildar ibland stark kontrast till byggnader och/eller grönområden och påverkar då i stor omfattning miljön. Rådgör därför med bygglovshandläggare om vilka tillstånd som krävs. Gör detta i god tid, till exempel i samband med bygglov för byggnaden.

Längden på flaggstången, storleken på flaggan, placeringen med mera ska anpassas till platsen. Be om synpunkter från grannarna. Flaggor omnämnda i denna skrift syftar på kommersiella flaggor med företagslogotyp eller dylikt. Flaggor definieras som väv, eller annat mjukt material, fäst med hissanordning på stång. Slitna och fransiga vävar ska bytas ut eller tas bort. Markägarens tillstånd krävs.

6.11.2 Flaggstång monterad på fasad

Flaggor på fasad placeras i öppna gaturum och i begränsat antal. Flaggstång placeras i läge som samspelar med fasadens formspråk och inte nära hörn. Flaggor bör alltid samordnas med angränsande byggnaders skyltning. Fastighetsägarens tillstånd krävs

6.11.3 Vimplar (fanor) monterad på fasad

Näringsidkare placerar ibland ut vimplar, en sorts flagga som inte hissas, i låg höjd utanför sin butik. Vimplar ska placeras på sådan höjd, och/eller plats, att de inte skymmer vägmärken. De får inte utgöra en olägenhet för gående. Placering i höjdled följer bestämmelser för övriga skyltar.

6.11.4 Vepor

Fast utspända dukar är inte flaggor utan vepor. Man kan placera dessa skyltar på byggnader i kommersiella miljöer/stadsdelcentra.

Budskapet av kampanjkaraktärer bygger mycket på överraskningseffekt och är kopplade till ett tidsbegränsat evenemang som snabbt förlorar värde. Varje enskild kampanj ska därför följa tiden för evenemanget. Evenemanget kan vara typen av säsongstema som jul, vårmode med mera. eller inför ett kulturevenemang eller invigning. Då vepan till sin karaktär är tillfällig ska bygglov för tillfällig åtgärd användas (såsom kampanjer inför jul, lediga lokaler med mera.) En lämplig tid är upp till två månader för att syftet med överraskningseffekten inte ska försvinna. Bygglov för vepa-platser kan ges, men då ska tiderna för respektive kampanj fastslås så att byggnaden i sig syns under vissa tider. Vepan ska anpassas till byggnaden och vara direkt kopplad till verksamheten på platsen. En kampanj ska inte direkt avlösas av en annan. Inklädning av byggnadsställning där reklam eller informationstext finns är bygglovspliktiga.

6.11.5 Markiser

Markiser som är försedda med verksamhetens logga eller annat budskap betraktas som skyltar. Sådana markiser kräver bygglov. Ofta används markiser mera för att markera verksamhetens närvaro än för att avskärma solen. Detta orsakar till exempel följande problem:

- Byggnaden förvanskas.
- Miljön förfulas eftersom markisväven fort slits och smutsas.
- Nederbörden koncentreras till mitten av trottoaren.
- Långa fotgängare måste ducka vid passage.
- Snöröjning och renhållning försvåras då risken för att den fria höjden underskrids.
- Markiserna döljer ofta egna och andras skyltar.

6.12 Tillfälliga skyltar och affischer

För till exempel kultur- och idrottsarrangemang vill många sätta upp tillfälliga skyltar. Det kan vara vippskyltar, gatupratare, valaffischer och liknande. Även skyltar som signalerar jordgubbsförsäljning utefter vägar räknas hit. De sätts upp på husväggar, staket, stolpar eller liknande som vetter mot offentlig plats, det vill säga vägar, gator och torg. För dessa krävs inte bygglov, men de får inte sättas upp var som helst.

6.12.1 Följande regler gäller för tillfälliga skyltar och affischer:

- De får endast placeras på angivna platser enligt beslutet. Rådgör gärna med BMB innan tillfälliga skyltar sätts upp. Ibland behövs tillstånd av polismyndighet och fastighetsägare. Se avsnitt 4.4.
- De får inte skymma sikten för trafikanter, inte heller försvåra eller hindra trafikanter.
- De får inte försämra framkomligheten för rörelsehindrade och synskadade.
- De får inte placeras på belysningsstolpar eller kommunens skyltstolpar.
- De ska tas bort så snart evenemanget är över.

7. Skyltar för orientering inom områden

Skyltar ska harmoniera med sin omgivning samtidigt som de är ändamålsenliga. Olika områden har olika karaktär och därmed är det lämpligt att variera skyltutformningen efter områdets speciella förutsättningar.

7.1 Vägmiljöer

Kommunen ska vara ytterst restriktiv med skyltning i vägmiljöer, förutom nödvändiga vägmärken. Det gäller särskilt inom vägområdet men också på fastighetsmark i anslutning till vägen. Det är viktigt att trafikanterna inte distraheras och tappar fokus på trafiken. Trafikskyltar är nödvändiga av trafiksäkerhetsskäl och därför att det viktigt att dessa skyltars uppmärksamhetsvärde inte minskar på grund av andra skyltar som inte hör dit. Läs mer om vägskyltar i avsnitt 6. Läs om andra tillstånd som kan behövs i avsnitt 4.4.

7.2 Industri- och verksamhetsområden

I kommunerna finns några ganska väl avgränsade industri- och verksamhetsområden. De ligger oftast vid sidan av större genomfartsvägar. Exempel på sådana områden är Pershyttans industriområde, Norra industriområdet i Lindesberg.

7.2.1 Riktlinjer för placering och utformning

Skyltning på huvudväg ska vara generell och visa vägen till hela industri/verksamhetsområdet, till exempel Pershyttans industriområde. Målpunkter som är extra viktiga (har många besökare och är av allmänt intresse) kan skyltas på huvudväg, till exempel kretsloppscentral.

Skyltning till enskilda företag ska finnas först när man kört av huvudvägen och befinner sig i entrén till området. Skyltningen ska vara läsbar för bilburna.

En gemensam skyltpelare för området är en bra lösning. Besökaren hittar enhetlig information på ett ställe, och det ser prydligt ut. Här finns namn, adress och eventuell orienteringskarta för att man ska hitta företaget inom området. I anslutning till en orienteringskarta ska det finnas en parkeringsficka med möjlighet för bilar att stanna på ett säkert sätt.

I ett område kan företagare gå samman och utarbeta en gemensam profil för skyltning. Det vill säga konkreta riktlinjer om placering, storlek, utformning/layout och teknik. Profilen kan utformas i samråd med kommunen och förankras hos fastighetsägare och företagarförening. Skyltprofilen ska uppfylla riktlinjerna i detta skyltprogram.

7.3 Sammanhållna bostadsområden

Orienteringsskylt kan behövas i områden där man måste ställa ifrån sig bilen och promenera en bit för att komma till rätt adress. Besökare kan behöva information om hur man hittar fram och var man kan parkera. Detta är också bra i områden där delar av gatorna är enskilda vägar och en besökare kan uppleva området som privat.

Exempel på sådana områden är Högstadieplan och Hagaberg i Lindesberg

Undvik att ha för mycket information!

7.3.1 Riktlinjer för placering och utformning

Sätt upp skyltar i anslutning till gång- och cykelvägar, busshållplatser och besöksparkeringar. Glöm inte platser och vägar som leder in i området för fotgängare, cyklister och bilister samt behovet av en plats för bilister att stanna till och inhämta informationen på ett säkert sätt.

- Skyltning ska harmonisera med storleksskalan i området.
- Skyltning ska harmonisera med storleken på vägen som ansluter.
- Skyltning ska harmonisera med stilen och åldern på området.

7.4 Centrum - Riktlinjer för placering och utformning

Skyltning på huvudgatan ska få finnas men vara en generell vägvisningsskylt, till exempel visa vägen in till centrum/torget. Skyltning i anslutning till gång- och cykelvägar, busshållplatser och besöksparkeringar tillåts om det verkligen behövs och där riktningen inte är uppenbar. Tänk även på platser och vägar som leder in i området för fotgängare och bilister. Skyltning till företag eller kommunservice kan placeras där man kört av huvudvägen och befinner sig i entrén till området. Det är viktigt att denna är läsbar för bilburna.

Ibland kan det bli för mycket information på en gång.

Inne i området kan skyltpelare eller pylon (beteckning på ett högt, uppåt avsmalnande torn eller en bärande pelare) användas. Ett förslag är att kommunen eller företagarföreningen tar ansvar för utformningen av den. Innehåll på de olika delarna kan då vara Bibliotek, Apotek, Ica, Salong Mona med flera.

- Harmonisera med skalan i området, skyltningen ska underordna sig byggnader och stadsrum i storlek.
- Harmonisera med områdets stil.
- Skyltar som sitter på fasad ska följa skyltprogrammets riktlinjer.

7.5 Mindre kulturbesöksmål

Att betrakta som mindre kulturbesöksmål är till exempel järnvägsområdet med bland annat järnvägsmuseum i Nora, Ljusnarsbergs Kyrka och Finngruvorna.

7.5.1 Riktlinjer för placering och utformning

En bra placering beror på hur den specifika platsen ser ut som t.ex. vandringsleder och dylikt. Utformningen av skyltar får utformas separat. Skylten behöver inte vara placerad så att den syns för en bilist. Skyltning ska ske med respekt för den kulturhistoriska miljön.

Skyltar ska utformas så att den kulturhistoriska miljön kommer till sin rätt. Det vill säga att det är extra viktigt att skylten inte sticker ut eller dominerar över den kulturhistoriska miljön eller att skylten påverkar upplevelsen av platsen. Man bör till exempel undvika skyltar som sitter på fasaden.

7.6 Större och mindre naturområden

Särskilt viktiga naturområden är till exempel naturreservat.

I kommunerna finns också kommunala friluftsbad och badplatser som ägs och drivs av kommunen.

Skyltning ska ske med respekt för miljön.

8. Arbetsprocess för utarbetande av programmet

Skyltprogrammet är framtaget i en process där olika förvaltningar och enheter samarbetat.

Kompetenser inom information, trafik, gestaltning, drift och bygglov har tillsammans utarbetat programmet i en serie arbetsmöten 2013.

Varje kommun har därefter antagit programmet.